

Заједничка адвокатска канцеларија *Добрић*

Адвокати:
Владимир Љ. Добрић
Марина М. Лучић
Душан М. Васиљевић
Бранислав В. Маринковић

Адв. приправник:
Ана Н. Деспотовић
Пословни секретар:
Сандра Ђорђевић

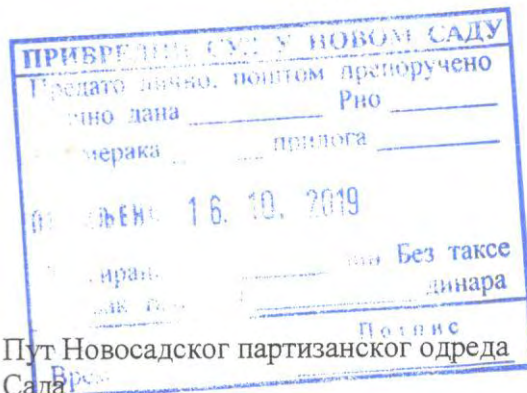
ПРИВРЕДНИ СУД У НОВОМ САДУ

21000 Нови Сад
Сутјеска бр. 3

3. П. 191/2016

за

ВРХОВНИ КАСАЦИОНИ СУД

Тужилац: АТП ВОЈВОДИНА а.д. Нови Сад, Нови Сад, Пут Новосадског партизанског одреда бр. 1а, кога заступа Зјалић Драгомир, адвокат из Новог Сада

Тужени: Град Нови Сад, кога заступа Градски јавни правобранилац

Умешач на страни тужиоца: Девић Илија из Београда, Виле Равијојле бр. 9, кога по пуномоћју у прилогу заступа Владимир Љ. Добрић, адвокат из Београда, Бирчанинова 15

РЕВИЗИЈА УМЕШАЧА

на пресуду Привредног апелационог суда 2. Пж. 2658/2018 од 12.09.2019.

Умешача (а не пуномоћник умешача) је дана 03.10.2019. примио пресуду Привредног апелационог суда 2. Пж. 2658/2018 од 12.09.2019, којом су одбијене жалбе тужиоца и умешача на пресуду Привредног суда у Новом Саду 3. П. 191/2016 од 23.01.2018. којом је тужбени захтев у целости одбијен, а тужилац обавезан да туженом плати трошкове парничног поступка (ст. 1. и 2. изреке). У законском року умешач изјављује ревизију због:

- погрешне примене материјалног права.

Умешач предлаже да се ревизија усвоји и преиначи пресуда Привредног апелационог суда 2. Пж. 2658/2018 од 12.09.2019, тако што ће другостепени суд усвојити у целости тужбени захтев и туженог обавезати да плати укупан износ утужене штете као и одређене трошкове тужиоца настале у првостепеном и другостепеном поступку, као и да тужени плати умешачу судске трошкове ревизијског поступка у висини таксе за ревизију од 780.000 динара, за ревизијску пресуду од 1.170.000 динара, као и накнаду за састав ревизије по АТ РС у износу од 90.000 динара, све у року од 15 дана под претњом принудног извршења.

ОБРАЗЛОЖЕЊЕ

1. Благовременост ревизије.

Умешач подноси ревизију у року од 30 дана рачунајући од дана када му је достављена другостепена пресуда против које се изјављује ревизија. Умешач прихвата да се рок рачуна од 03.10.2019. када је другостепена пресуда (неуредно) достављена непосредно умешачу, а не његовом пуномоћнику, са образложењем да не жели да се непотребно пролонгира поступак, ради отклањања неправилности која није битно утицала на мериторно решавање спорног односа. Како се ревизија подноси у оквиру законског рока од 30 дана, ревизија је благовремена.

2. Дозвољеност ревизије.

Ревизија се изјављује у парничном предмету где је висина имовинског потраживања тужиоца изнад ревизијског цензуса, те је у том смислу ревизија дозвољена.

Право умешача да изјави ревизију регулисано је чл. 217. ст. 1. и 2. ЗПП.

3. Основаност ревизије.

Предмет спора је захтев тужиоца за накнаду штете и то штете у износу од 635.357.184,00 динара на име изгубљене користи од пословања аутобуске станице за период од 1.3.2013. г. до 31.10.2015. г. а имајући у виду да је вештак навео да је месечна штета 19.854.912,00 динара и исплату 2.879.726.048,00 динара на име накнаде изгубљене користи по основу престанка превоза путника у међумесном и међународном саобраћају, престанку рада сервисног центра и престанку заступништва у продаји аутобуса марке Евобус, Сетра и Мерцедес, а све имајући у виду да је у периоду 1.3.2013. – 31.10.2015. изгубљена корист због престанка редовног линијског међумесног и међународног саобраћаја 575.717.536,00 динара, да је штета због престанка рада сервиса 2.229.856.824,00 динара, те да је изгубљена корист од провизије у продаји аутобуса 74.142.688,00 динара. Чињенично стање у погледу висине штете је утврђено путем вештачења и оно је неспорно. Спорна је примена материјалног права у првостепеној и другостепеној пресуди у вези права тужиоца да потражује накнаду штете од туженог. **Првостепеном и другостепеном пресудом оспорен је тужиоцу правни основ права на накнаду штете**, те се ревизија изјављује због погрешне примене материјалног права, што је ревизијски разлог из чл. 407. ст. 1. т. 4. ЗПП.

Умешач указује да је другостепени суд посветио минималну пажњу жалбеним разлозима тужиоца и умешача, описујући их у 8 редова у последњем пасусу на првој страници пресуде, иако је само жалба умешача написана на 10 страница, а да се веома исцрпно на целој 3. страници другостепене пресуде наводи правни став изнет у првостепеној пресуди, да би на 4. страници другостепене пресуде, у незнатно измењеном облику другостепени суд изнео исти правни закључак зашто тужилац нема право на накнаду штете. Према наводу другостепеног суда, тужилац и умешач су оспоравали првостепену пресуду због погрешне примене материјалног права јер је првостепени суд своју пресуду засновао на одлуци Врховног касационог суда, при чему правно схватање из одлуке ВКС не може бити одлучујућа околност за доношење побијане пресуде. У другостепеној пресуди нема ни речи о жалбеним наводима умешача у погледу материјалног права, и то питању ништавости уговора, права на накнаду штете, као и права на накнаду потпуне штете. Умешач се у жалби позвао на следеће одредбе материјалног права:

- чл. 103. ст. 1. ЗОО у погледу правне оцене да ли укупна обавеза туженог из уговора од 08.05.2006. је ништава или је ништава само одредба о чл. 1. у делу обавезе успостављања монополског положаја тужиоца, као и да се преостали део обавезе туженог (у делу

регулисања међуградског и међународног аутобуски саобраћај тако да тужилац може да обавља регистровану делатност, без стварања монополског положаја) правно ваљан и обавезујући за туженог,

- чл. 103. ст. 2. ЗОО јер се ради о забрани која се односи само на један вид обавезе туженог, који се односи на успостављање монополског положаја, а имајући у виду да се преостали део обавезе туженог који се односи на регулисање међуградског саобраћаја тако да тужилац може обављати регистровану делатност може извршити без успостављања монополског положаја за тужиоца, те да у складу са правилом из чл. 103. ст. 2. ЗОО уговор опстаје на правној снази, ако у закону није предвиђено шта друго,
- чл. 154. и 155. ЗОО, које регулишу право тужиоца као оштећеног на накнаду штете, као чл. 185. и 190. ЗОО, које регулишу право тужиоца на накнаду потпуне штете. Иако је другостепени суд одлучио да тужилац нема право на накнаду штете (због тога што је он ово право исцрпео), суд није образложио зашто није применио одредбе чл. 154. и 155. ЗОО које регулишу право оштећеног на накнаду штете, као ни чл. 185. и 190. ЗОО који регулишу право оштећеног да потражује потпуну накнаду штете. Појам потпуне накнаде штете је у супротности са ставом другостепеног суда из оспорене пресуде да је тужилац ово право исцрпео, пре него што је штетна радња престала да производи штетне последице и штету за тужиоца као оштећеног. У том смислу, суд уопште није применио релевантно материјално право, већ је пресуду засновао на правном ставу који нема било какво упориште ни у закону ни у правној теорији, било домаћој, било у било ком савременом правном систему. Првостепени суд своју пресуду засновао на правном ставу да је тужилац као оштећени, на основу истог узрока настанка штете, намирен по основу накнаде која је досуђена након ревизијске пресуде Прев. 58/2013 и Пзз. 1/2013 од 09.05.2013., одн. да је његово даље право на накнаду штете исцрпљено, одн. престало, не наводећи законску одредбу по основу које се штета може обраничити временски, по врсти штете и по висини штете. За све оштећене важе правила из чл. 154. 155, 185. и 190. ЗОО само се за тужиоца и умешача може на правно ваљан начин ограничити, или чак забранити право да оштећени убудуће, уколико није отклоњен узрок настанка штете, и уколико се утврди висина настале штете, ову штету потражује од туженог као штетника???. Ни првостепени ни другостепени суд нису навели законски основ по којем је правно могуће одбити захтев за накнаду штете, чак и када се висина штете може прецизно утврдити на основу налаза вештака економске струке,.

Умешач не оспорава пресуђену ствар из ревизијске пресуде Прев. 58/2013 и Пзз. 1/2013 од 09.05.2013. који се односи на обавезу накнаде штете туженог према тужиоцу из истог узрока штете, те не оспорава ни правну квалификацију да је тужени одговоран за накнаду штете из конкетног чињеничног догађаја. Тај део спорног односа је пресуђен *res iudicata* и о томе се не може више расправљати, па ни у овом парничном поступку. Од овог правног питања – права оштећеног на накнаду штете због ништавости одредбе чл. 1. уговора од 08.05.2006. треба разликовати само питање ништавости како само чл. 1. наведеног уговора, тако и питање ништавости нпр. чл. 5. истог уговора. Питање ништавости чл. 1. уговора од 08.05.2006. је такође пресуђена ствар *res iudicata*, јер се о томе изјаснио Врховни касациони суд у ревизијској пресуди Прев. 58/2013 и Пзз. 1/2013 од 09.05.2013. у облику изјашњења о претходном правном питању за право тужиоца као оштећеног у погледу накнаде штете, као и због тога што је ништавост чл. 1. наведеног уговора изричито у изреци пресуде правноснажно утврђено пресудом Привредног апелационог суда Пж. 591/2014 од 26.03.2014. Тумачећи обавезујући део ревизијске пресуде Прев. 58/2013 и Пзз. 1/2013 од 09.05.2013. једноставно се може утврдити да је Врховни касациони суд одлучио да тужилац има право на накнаду штете у смислу чл. 108. ЗОО, па је стога применио и одредбе чл. 154, 155, 185 и 190. ЗОО и пресудио да тужилац има право на накнаду штете, чак и када је одредба чл. 1. уговора ништава. Једино ограничење је ревизијски суд применио у погледу накнаде штете не односи се на само право, већ на обим

накнаде, оцењујући да су обе уговорне стране биле несавесне, те да тужиоцу припада само половина потпуне штете коју је утужио.

Обавезујући део пресуде односи се на чињенично догађај који се расправља у конкретној парници, те само у том смислу постоји пресуђена ствар. Наведена ревизијска пресуда је појединачни извор права само у односу на потраживање тужиоца према туженом по основу накнаде штете (описане у образложењу ревизијске пресуде) само за период од 57 месеци који се рачуна од 1.3.2007. до 1.12.2011. У односу на штету која настане након означеног периода, наведена ревизијска пресуда нема аутоматско дејство пресуђене ствари, у смислу да ли оштећени има право на накнаду штете или то право нема. Ревизијска пресуда Прев. 58/2013 и Пзз. 1/2013 од 09.05.2013. има обавезујућу снагу у случају да је штета након 1.12.2011. настала из истог чињеничног догађаја, јер је Врховни касациони суд пресудио да је такво понашање туженог као оштећеног разлог (основ) за обавезу накнаде штетен. У случају штете по основу другог чињеничног догађаја (нпр. за штету коју тужилац има у другом временском периоду, као што је то случај у овој парници) наведена ревизијска пресуда нема никакво обавезујуће дејство. Наведена ревизијска пресуда нема обавезујуће дејство ни у погледу дела образложења у којем се наводи да је тужилац као оштећени досуђеним износом **исцрпео право на накнаду штете**, јер **Врховни касациони суд није видовит** (нити треба да буде изједначаван са појавама као што је тзв. видовита Зорка), да би знао да ли ће тужени као штетник наставити са истим понашањем које је довело до настанка штете коју је досудио или ће престати са таквим понашањем и отклонити узрок штете. **Позивање нижестепених судова на могућу видовитост Врховног касационог суда у примени права руши ауторитет Врховног касационог суда као највише судске инстанце.** Без знања и утврђивања наведених чињеница, такав став Врховног касационог суда нема никакво упориште у материјалном праву. Правно је немогуће да исто поступање туженог у парници која је окончана ревизијском пресудом буде оцењено од стране највишег суда као противправно и основ за накнаду штете, а да након пресуђења тужени настави са истим таквим понашањем, да вештаци утврде висину штете у имовини тужиоца као оштећеног, те да суд закључи да тужилац као оштећени нема право на накнаду штете. Такав правни став првостепеног и другостепеног суда је грубо непоштовање обавезујућег дела ревизијске пресуде, па и свих правила о накнади штете, посебно одредби чл. 154. и 155. као и правила о накнади потпуне штете из чл. 185. и 190. ЗОО. И не само то, такав став представља ускраћивање законом гарантованог права на накнаду штете, па и дискриминисање тужиоца (и умешача) у односу на друга лица која су оштећена. Овакав став грубо крши права тужиоца (и умешача) на фер суђење.

Уместо да суд примени цитиране одредбе материјалног права, у другостепеној пресуди се наводи нетачан став да тужилац не потражује накнаду штете, већ реституцију у смислу чл. 104. ЗОО??? Да би се институт реституције могао применити, чак и да је то тужилац одредио као правни основ тужбеног захтева (а није), нужно је да постоји ствар или право које је из имовине тужиоца по основу ништавог правног основа прешла у имовину туженог. У том случају се примењује институт реституције или повраћаја датог. **Ни првостепени, ни другостепени суд нису утврдили шта је било по основу чл. 1. предметног уговора за који је суд утврдио да је ништав, било по основу било које друге одредбе уговора, из имовине тужиоца прешло у имовину туженог, да би се уопште могао применити правни институт реституције у смислу чл. 104. ЗОО.** Наиме, одредба чл. 104. ЗОО одређује да након утврђења ништавости уговора „свака уговорна страна дужна је да врати другој све оно што је примила по основу таквог уговора, а ако то није могуће, или ако се природа оног што је испуњено противи враћању, има се дати одговарајућа накнада у новцу, према ценама у време доношења судске одлуке, уколико закон што друго не одређује“. Због тога је неоснован и даљи закључак другостепеног суда да је све већ расправљено у парници која је вођена пред Привредним судом у Новом Саду П. 4597/2010 (а која је окончана ревизијском пресудом Прев. 58/2013 и Пзз. 1/2013 од 09.05.2013., у којој је тужиоцу досуђена накнада у износу од 307.800.000 динара, као и да је на овај начин „код

тужиоца успостављено стање које је било пре закључења уговора, те по основу наведеног не може даље основано да захтева било какву накнаду“. У парничном предмету П. 4597/2010 суд није одлучивао по захтеву за реституцију датог, већ по захтеву за накнаду штете, те се ни у ком случају не може применити правило из чл. 104. ЗОО. Када нема услова за реституцију, одн. када нема датог што се мора вратити по основу ништавог уговора, тада нема реституције било у натуралном облику, било у новчаној противвредности, нити се може применити изузетак од правила враћања, који је прописан у ст. 2. и 3. чл. 104. ЗОО. Када ништа није дато, тада се не може ускратити ни право на повраћај. Ово је извесно било познато суду, па се поставља питање из ког разлога је суд одлучио да игнорише да се изјасни о праву тужиоца на накнаду штете, па се изјашњавао о праву на реституцију, које није ни било предмет спора.

Једино заједничко за оба института је накнада (у случају да реституција датог није могућа), а све друго је различито. Код реституције се вредност накнаде ограничава на новчану противвредност датог, а код накнаде штете, оштећеном се досуђује накнада у висини **потпуне** накнаде штете. У случају реституције се новчаном противвредности датог надокнађује вредност имовине или имовинског права које из имовине једне уговорне стране прешла у имовину друге уговорне стране, без обзира да ли та страна има право и на накнаду штете. У случају накнаде штете, накнада се одређује независно од тога да ли је нешто из имовине једне уговорне стране прешло у имовину друге уговорне стране. Право на накнаду штете постоји чак и када друга уговорна страна није имала било какво увећање имовине, јер је одлучна чињеница да ли је дошло до умањења имовине оштећеног (стварна штета), одн. да ли је изостало увећање његове имовине, до којег би дошло по редовном току ствари да се није десила штетна радња (измакла корист). Због тога, није јасно зашто је другостепени суд на стр. 4. образложења навео да тужилац не може основано да потражује **било какву накнаду**, као и да је неосновано позивање тужиоца да је висина штете утврђена путем вештачења, када није доказао постојање права, одн. основ. Ради се о елементарним правним појмовима, па се не може избећи питање зашто је другостепени суд на овакав начин образложио одбијање жалбе тужиоца и умешача.

Једина реченица коју је у образложењу другостепене пресуде посвећена праву тужиоца на накнаду штете је следећа: „Тачно је да се осим повраћаја у пређашње стање, као правна последица ништавости уговора може појавити и накнада штете, јер закључењем ништавог уговора једна страна може претрпети штету услед неизвршења уговорних обавеза, те, у смислу члана 108. Закона о облигационим односима, накнаду штете може тражити само савесна страна, тј. она која није знала, нити је према околностима могла да зна за ништавост“. Другостепени суд при томе није навео ниједну чињеницу по основу које је утврдио несавесност тужиоца. Уместо тога, упутио је на парницу која је окончана ревизијском пресудом Прев. 58/2013 и Пзз. 1/2013 од 09.05.2013. у којој је утврђено да су обе уговорне стране биле несавесне, те да је тако ревизијски суд на стр. 11. образложења навео:

„Ревизијски суд заступа став да последице неизвршења уговора од стране туженог у смислу настанка штете у виду измакле користи за тужиоца морају да сносе оба уговорника. Не може је сносити само тужени. Не може због тога што није само он крив за закључење ништавог уговора. Крива су оба уговорника и њихова кривица је једнака. Она произилази из заједничке воље намере и циља уговарања“.

Даље се на стр. 12. образложења ревизијске пресуде наводи:

„Правило је да несавесна уговорна страна нема право на накнаду штете. Међутим, то правило у конкретном случају мора да трпи изузетак. Изузетак, код накнаде штете настале закључењем од стране оба несавесна уговорника. Оба уговорника су по оцени ревизијског суда једнако несавесна. Стога код постојања обостране и једнаке несавесности за закључење ништаве

уговорне обавезе туженог, насталу штету не може трпети само несавестан уговорник који ју је претрпео (тужилац). Не може због тога што је иначе не би претрпео да је тужени био савестан и одбио да са њим закључи предметни уговор. Напомиње се, да и начела правне сигурности морају бити заступљена и код тако закљученог уговора, а она у конкретној ситуацији налажу да последице ништавости уговора резултиране настанком штете за тужиоца морају да снесу оба уговорника. Стога, **ревизијски суд закључује да конкретне околности захтевају досуду половине основане и доказане штете“.**

Према томе, када се другостепени суд позвао на парнични предмет пред Привредним судом у Новом Саду П. 4597/2010, који је окончан ревизијском пресудом Прев. 58/2013 и Пзз. 1/2013 од 09.05.2013., тада је у најмању руку морао да примени исти правни став у погледу права тужиоца на накнаду штете у погледу подељене одговорност за насталу штету. Ревизијски суд је тада стао на правно становиште да постоји штета коју има тужилац услед закључења ништаве одредбе чл. 1. уговора од 08.05.2006. да су обе уговорне стране несавесне, те да сходно томе, има основа за примену правила из чл. 108. ЗОО тако да тужилац има право на половину оне штете која је утврђена у парничном поступку путем вештачења. **У овом парничном поступку, на основу истог чињеничног догађаја, суд је утврдио путем вештачења висину штете коју тужилац трпи, те је, да је стварно поштовао правни став ревизијског суда морао да досуди тужиоцу најмење половину утуженог износа.** Према томе, правни став највише судске инстанце не доводи у питање тужилац и умешач, већ првостепени и другостепени суд, те се не може одржати навод другостепеног суда да тужилац и умешач оспоравају ову ревизијску пресуду и да је такво оспоравање недозвољено.

У току другостепеног поступка, пре него што је другостепени суд донео повијану пресуду, умешач је доставио суду обавештење да је поднео иницијативу Уставном суду за оцену уставности одредбе чл. 14. ЗОО, на основу које су Врховни касациони суд у пресуди Прев. 58/2013 и Пзз. 1/2013 од 09.05.2013. решио претходно правно питање за право тужиоца на накнаду штете, одн. на основу којег је Привредни апелациони суд у пресуди Пж. 591/2014 од 26.03.2014. пресудио да је ништав чл. 1. уговора од 08.05.2006. Наведена Иницијатива је поднета због тога што у правном поретку не могу истовремено постојати два закона која на различит начин регулишу питање заштите конкуренције, одн. питање монопола. Тако је умешач у Иницијативи навео:

„По схватању подносиоца Иницијативе, однос између правила из чл. 14. ЗОО и Закона о заштити конкуренције не може се решавати само као однос између два системска законска прописа, као однос два законска прописа који у једном делу регулишу исту материју, као ни однос два законска прописа од којих је један општи а други онај на који се упућује, све уз примену доктринарних правила о јединствености правног поретка, које је у досадашњој пракси примењивао Уставни суд. Ово стога, што у конкретном случају постоје две битна разлога, која супермацију дају Закону о заштити конкуренције из 2009. (са изменама из 2013.). Први разлог је што је уставни основ за одредбу чл. 14. ЗОО (чл. 255. Устава СФРЈ из 1974.) престао да важи, с тим да уставни основа за доношење Закона о заштити конкуренције (чл. 82. и 84. Устава РС из 2006.) регулише основе за правила конкуренције сасвим другачије од Устава СФРЈ из 1974. Други разлог је у томе је Закон о заштити конкуренције из 2009. донет на основу обавезе Републике Србије из потврђеног међународног уговора да регулише конкуренцију на начин као што је то регулисано у ранијим чл. 81. и 82. Уговора о Европској Заједници (сада чл. 101. и 102. Уговора о функционисању Европске уније). Према чл. 16. ст. 2. Устава РС из 2006. „Општеприхваћена правила међународног права и потврђени међународни уговори саставни су део правног поретка Републике Србије и непосредно се примењују. Потврђени међународни уговори морају бити у складу с Уставом.“ Република Србија се обавезала, у складу са чл. 73. ст. 2. Споразума о стабилизацији и придруживању између Европских Заједница и њихових

држава чланица са једне стране и Републике Србије са друге стране да примењује у свој законодавству и пракси критеријуме који проистичу из примене правила конкуренције која се примењују у Европској Заједници, а нарочито из чл. 81, 82, 86. и 87. Уговора о Европској заједници и инструмената тумачења које су усвојиле институције Заједнице. У том смислу, не примењују се непосредно одредбе чл. 81. и 82. Уговора о Европској Заједници (сада чл. 101. и 102. Уговора о функционисању Европске уније), јер Република Србија није чланица Европске Уније, већ критеријуми за примену релевантних правила о конкуренцији и њихово тумачења, која су усвојена од стране институција Европске Уније. У том смислу су и правила из Закона о заштити конкуренције из 2009. са изменом из 2013. су (у највећој мери) примењени критеријуми правила о конкуренцији на која се Република Србија обавезала чл. 73. Споразума о стабилизацији и придруживању између Европских заједница и њихових држава чланица са једне стране и Републике Србије са друге стране, који је ратификован у Скупштини Републике Србије и објављен у Службеном гласнику РС – Међународни уговори“, бр. 83/2008. Уставни суд има у складу са одредбом чл. 167. ст. 1. т. 1. Устава РС обавезу да чува јединство правног поретка тако што ће предност дати закону који је донет на основу потврђеног Споразума о стабилизацији и придруживању у односу на одредбу чл. 14. ЗОО, која није у складу са чл. 73. Закона о потврђивању Споразума о стабилизацији и придруживању између Европских заједница и њихових држава чланица са једне стране и Републике Србије са друге стране.

Због наведеног, одредба чл. 14. ЗОО није у складу са уставним начелом да је правни поредак јединствен (чл. 4. ст. 1. Устава РС), јер је у супротности са одредбама чл. 10-19. Закона о заштити конкуренције из 2009. (са изменама из 2013), као системског закона који регулише правила конкуренције, а које су постале део домаћег правног поретка као последица преузете међународне обавезе за примену критеријума о правилима конкуренције из чл. 73. Закона о потврђивању Споразума о стабилизацији и придруживању између Европских заједница и њихових држава чланица са једне стране и Републике Србије са друге стране, који се у смислу правила из чл. 16. ст. 2. Устава РС непосредно примењује и у смислу правила из чл. 167. ст. 1. т. 1. Устава РС има супермаџију у односу на одредбу чл. 14. ЗОО.“

Умешач је у наведеној иницијативи указао да је Закон о заштити конкуренције предвидео у чл. 10-14. у чему се састоји значајно ограничавање, нарушавање или спречавање конкуренције - **рестриктивним споразумима**, у чл. 15-16. регулише шта је доминантан положај и **злоупотребу доминантног положаја**, да би у чл. 17-19. регулисао **концентрацију на тржишту**. У чл. 21. закона регулисана је надлежност Комисије за заштиту конкуренције, да би у чл. 33. и даље детаљно регулисан поступак у којем Комисија за заштиту конкуренције одлучује да ли је дошло до повреде правила конкуренције. У чл. 57. наведеног закона прописано је и које **управне мере за заштиту конкуренције** Комисија може изрећи. Подсетимо, чл. 14. ЗОО одређује: “У заснивању облигационих односа стране не могу установљавати права и обавезе којима се за било кога ствара или искоришћава монополски положај на тржишту.” У конкретном случају о томе да ли постоји монополски положај одлучио је Врховни касациони суд у пресуди Прев. 58/2013 и Пзз. 1/2013 од 09.05.2013. и Привредни апелациони суд у пресуди Пж. 591/2014 од 26.03.2014. уз примену правила парничног поступка, без спроведеног доказног поступка да ли одредба чл. 1. (и/или остале одредбе) наведеног уговора стварају монополски положај за тужиоца. Парнични суд није утврдио шта се сматра релевантним тржиштем на којем се остварује монополски положај, што је обавезно у случају примене Закона о заштити конкуренције.

Према одредби чл. 14. ЗОО успостављање монополски положаја је забрањено, док према Закону о заштити конкуренције доминантан (као ни монополски) положај на тржишту сам по себи није забрањен. Због свега наведеног, умешач заступа правни став да се не могу упоредо

примењивати одреба чл. 14. ЗОО и Закон о заштити конкуренције, јер је то супротно уставном правилу о јединству правног поретка из чл. 4. ст. 1. Устава РС.

Од каквог је значаја поднета Иницијатива за оцену уставности чл. 14. ЗОО за конкретну парницу?

Уколико Уставни суд усвоји Иницијативу за оцену уставности чл. 14. ЗОО, тада ће тужилац и умешач имати право на примену правила из чл. 61. ст. 2. Закона о Уставном суду, одн. имаће право да траже измену побијане другостепене пресуде и евентуално ревизијске пресуде, уколико ревизија буде одбијена, посебно оног дела другостепене (и евентуално ревизијске) пресуде у којем судови износе (изричито или прећутно) правни став да је цео уговор од 08.05.2006. ништав, одн. да је ништава и одредба чл. 5. У свим парничним поступцима у којима се расправљало питање ништавости уговорне обавезе туженог (па и у ревизијској пресуди Прев. 58/2013 и Пзз. 1/2013 од 09.05.2013. као и у пресуди Привредни апелациони суд Пж. 591/2014 од 26.03.2014.) судови су изричито се изјаснили да је ништава само одредба чл. 1. предметног уговора са позивом на уговарање монополског положаја тужиоца. Ни у једној пресуди суд се није изјаснио о ништавости уговорне одредбе из чл. 5. наведеног уговора.

Умешач је у жалби указивао да наведени уговор може опстати без чл. 1. уговора од 08.05.2006. јер се обавеза туженог из чл. 5. истог уговора може извршити тако да се за тужиоца не створи монополски положај. Како судови нису навели да је обавеза туженог из чл. 5. уговора од 08.05.2006. супротна јавном пореку, било ком принудном пропису или добрим обичајима, то се не може ни најширим тумачењем наведених пресуда закључити зашто би наведена уговорна одредба (чл. 5. уговора) била ништава. Ниједан суд, па ни другостепени, није се изјаснио о правном ставу умешача да о чл. 5. уговора не постоји пресуђена ствар, те да се ради о ваљаној уговорној обавези туженог да регулише аутобуски саобраћај тако да трасе линија у градском и приградском саобраћају и аутобуска стајалишта уреди у складу са новом локацијом, а на основу налаза и препорука Анализе о одбијању јавног превоза путника коју припреми предузеће „Урбанизам“ Завод за урбанизам Нови Сад. Због тога није јасно због чега се суд уопште позива на ништавост уговорне обавезе туженог, посебно оне како је одређено у чл. 5. уговора, са упућивањем на правну аргументацију из цитираних пресуда.

Поједностављено речено, наведена одредба омогућава да тужени регулише аутобуски саобраћај тако да се не ствара или омогућава монополски положај тужиоца у вршењу аутобуског саобраћаја, јер не искључује нити ограничава право другог аутопревозника да обавља своју делатност. У том случају, уговор би могао да опстане у делу уговорне обавезе туженог да регулише аутобуски саобраћај у Новом Саду тако да с једне стране тужилац може да обавља своју редовну делатност, а с друге стране да се други аутобуски превозник (градско саобраћајно јавно предузеће из Новог Сада) не буде угрожено евентуалним монополским положајем тужиоца. Правна последица наведеног била би да тужени има ваљану правну обавезу регулисања аутобуског саобраћаја на начин како је то одређено у чл. 5. уговора од 08.05.2006. те да, пошто је неспорно да тужени није и неће да испуни такву уговорну обавезу, а да због тога тужилац има штету, искључиво тужени буде одговоран за насталу штету. У том смислу, не би могло да се примени правило о подељеној одговорности тужиоца и туженог за штету коју има искључиво тужилац.

Према томе, једина дилема која се може јавити у погледу примене материјалног права је дилема у погледу обима права на накнаду штете коју трпи тужилац. При томе треба разликовати питање обима накнаде штете када се посматра савесност уговорних страна у погледу уговарања чл. 1. уговора од 08.05.2006. (где постоји пресуђена ствар након ревизијске пресуде Прев. 58/2013 и Пзз. 1/2013 од 09.05.2013. и пресуде Привредног апелационог суда Пж. 591/2014 од 26.03.2014.) у односу на савесност само туженог у погледу

неизвршења уговорне обавезе из чл. 5. уговора од 08.05.2006. (у погледу чега нема пресуђене ствари по питању ништавости наведене уговорне одредбе). Уколико Врховни касациони суд одлучујући по овој ревизији стане на становиште да је и одредба чл. 5. уговора од 08.05.2006. ништава и за то да правно ваљане разлоге, као и уколико Уставни суд одбије Иницијативу, тада се мора применити правило о подељеној одговорности и тужени би имао обавезу да накнади само половину штете која је утврђена путем вештачења и коју је тужилац потраживао, а у случају уколико би Врховни касациони суд нађе да се одредба чл. 5. наведеног уговора може применити тако да не ствара монополски положај за тужиоца, као и/или уколико би Уставни суд усвојио Иницијативу, тада би тужилац имао право на потпуну накнаду штете, одн. висина штете не би била умањена за пола.

Независно од одлуке Уставног суда у вези поднете Иницијативе, умешач је указао и на то да је до сада примењен правни став да тужилац уопште нема право на накнаду штете или да се његово право ограничава на половину у супротности Европском конвенцијом о људским правима и основним слободама и правним ставом Европског суда за људска права у Стразбуру израженим у предмету *Гладишева против Русије* GLADYSHEVA vs RUSIJE, Представка бр.7097/10, пресуда Европског суда за људска права у Стразбуру од 06.12.2011.), који је постао прецедент којим се штити треће савесно лице (*bona fide*) од правних последица грешке државе, локалне самоуправе и државних предузећа, укључујући и случај када је треће савесно лице нешто стекло по основу ништавог уговора закљученог са државом, локалном самоуправом или државним предузећем.

Наведени правни став штити савесно лице од штетних последица ништавог правног посла на начин да штетне последице не може сносити ово лице, већ искључиво држава, локална самоуправа или државно предузеће.

Правни став судова да тужилац нема право на накнаду штете или да се ово његово право ограничава на половину висине штете у директној је супротности са наведеним ставом Европског суда за људска права, па је такав став у супротности и са правом на правично суђење у смислу чл. 6. Европском конвенцијом о људским правима и основним слободама.

Умешач је у жалби указао и да је обавеза туженог да регулише међуградски саобраћај била је у функцији омогућавања функционисања новоизграђене аутобуске станице и сервиса, одн. стварања могућности да тужилац остварује приход од редовне делатности. Обавеза туженог била је да регулише аутобуски саобраћај тако да трасе у градском и приградском саобраћају и аутобуска стајалишта уреди у складу са новом локацијом Нове међумесне аутобуске станице АТП Војводина а.д. Нови Сад, а на основу налаза и препорука Анализе одвијања јавног превоза путника ЛП Урбанизам Завод за урбанизам Нови Сад, што је практично уговорна обавеза туженог из чл. 5. уговора бр. ИИ-020-2/2006-770 од 08.05.2006. г. Међутим, ово није уговорна обавеза туженог, коју је он уговорио САМО у корист тужиоца, да би могао да се одржи погрешан правни став ревизијског суда о несавесности тужиоца приликом закључења уговора. Пре него што је закључен уговор од 08.05.2006. већ је постојала **обавеза туженог утврђена Одлуком о изменама и допунама Генералног плана Града Новог Сада до 2012. г.** (усвојеног на XVII седници Скупштине града Новог Сада одржаној 03.03.2006. г.), а која је као општи обавезујући акт туженог објављен у („Сл. лист града Новог Сада“ бр. 10 од 14.04.2006. г.). Ово има посебно значаја при оцени да ли је одредба чл. 5. наведеног уговора ништава, јер **није могуће утврдити ништавост обавезе туженог из чл. 5. наведеног уговора, а да се истовремено не утврди и незаконитост Одлуке о изменама и допунама Генералног плана Града Новог Сада до 2012. г. што суд ни у једном поступку није утврдио.** Нема ништавости уговора без ништавости општег акта из којег проистиче овлашћење туженог.

Ништавост уговора је крајња одбрана државе од незаконитих правних послова, па у праву важи правило да уговор увек треба тумачити у циљу одржања уговора на снази (*in favorem negotii*). У том смислу је и одредба чл. 103. ст. 2. ЗОО да ако је закључење уговора забрањено само једној уговорној страни, да ће уговор опстати на снази ако у закону није шта друго предвиђено за одређени случај, а страна која је повредила законску забрану сносиће одговарајуће последице. Обавеза туженог да саобраћајне трасе у градском и приградском саобраћају и аутобуска стајалишта уреди у складу са новом локацијом Нове међумесне аутобуске станице АТП Војводина а.д. Нови Сад, није противна ниједном принудном пропису, јавном поретку или добрим пословним обичајима, нити претпоставља обавезу туженог да створи монополски положај за тужиоца, јер таква обавеза туженог не проистиче из чл. 5. наведеног уговора.

Због свега наведеног, обавеза туженог да регулише аутобуски саобраћај на начин како је уговорено у чл. 5. уговора од 08.05.2006. је ваљана правна обавеза, коју тужени није извршио. Због тога тужилац није могао да обавља своју регистровану делатност и да остварује приходе које би по редовном току ствари остварио да није било одбијања туженог да испуни наведену уговорну обавезу. О томе да је тужени накнадно, после доношења првостепене пресуде регулисао аутобуски саобраћај тако да аутобуси у међуградском саобраћају саобраћају непосредно проред аутобуске странице тужиоца, умешач је обавестио другостепени суд, како би доказао да испуњење такве обавезе није немогуће и недозвољено, те да је одбијање туженог да испуни уговорну обавезу са обележјем намере да се тужилац спречи у обављању редовне делатности и остваривању прихода.

Зашто судови неће да примене релевантне одредбе материјалног права, зашто нетачно приказују жалбене разлоге, те зашто у крајњој линији дају судску заштиту противправном понашању туженог? Зашто судови одлучују о праву тужиоца на накнаду штете а да нема ниједног на закону, правној теорији и међународно прихваћеним правним ставовима датог образложења зашто се одбија захтев за накнаду штете? Зашто тражење тужиоца и умешача да суд одговори на правна питања делује као покушај разговора између људи који не говоре исти језик и уопште не разумеју један другог?

Одговор на постављена питања је немогуће дати уз примену процесних правила која су уобичајена за писање правних лекова. Било би недозвољено помислити да судови неће или не могу да одговоре на постављена питања, те да имају унапред смишљене одговоре, који неће имати никаквог смисла. Због тога ће се одговор потражити уз помоћ методологије која се може срести код појединих правних теоретичара и правних филозофа, који нису давали директне и непосредне одговоре, већ одговоре који су указивали на опште правне и моралне принципе, а који се могу применити у овом парничном предмету.

Почећемо са чувеним немачким правником Јерингом, када је причао о шалама и збиљама у правној науци, па је испричао чудан сан да је сањао да је умро и да је отишао у посебни део Раја у коме се налазе само правни теоретичари. Тамо је срео, лицем у лице, многе правне појмове, у апсолутној чистоћи, ослобођених од свега што је заробљено у привременост свакодневног живота. Тамо су били ослобођени дух савесности и несавесности, имовине, државине, доцње и стварних права. Тамо су била и сва потребна логичка помагала да се користе и преобликују ови правни појмови и тако стварају и решавају најлепши правни проблеми. Бескрајне могућности рајских правних појмова биле су доступне свим прописно квалификованим правницима, који се напију воде из Лете (река заборав - једна од четири реке из подземног света - Хада), након које наступа потпуна заборавност свега што је земаљско и људско. Међутим, за већину веома обучених правника, вода из Лете је била сасвим непотребна, јер они нису имали шта да забораве (Jhering, *Scherz und Ernst in der Jurisprudenz*, Leipzig, 1885). Зашто су судије првостепеног и

другостепеног суда заборавили да у спорним пресудама примене правила о накнади штете? У метафоричком смислу речи, где су пронашли воду из реке Лете у овом парничном предмету?

Ако би користили форму правне расправе у форми дијалога са почетка 16. века у којој су доктор теологије, који је истовремено био и један од најобразованијих правника тог доба и студент расправљали о принципима права које важи за све људе и морала (Christopher Saint German, *Doctor and Student, or, Dialogues Between a Doctor of Divinity and a Student in the Laws of England Containing the Grounds of Those Laws, Together with Questions and Cases Concerning the Equity and Conscience...* London, 1761, публикација је први пут објављена на латинском језику 1518), могли би да пажњу обратимо на објашњења доктора у вези појма закона који он каже да је закон оно што је донето са разлогом, јер се примењују само у односу на разумна створења (људе). Како је у конкретном случају могуће објаснити да је суд применио **закон са разлогом**, а да се овај закон не односи на тужиоца коме је тужени нанео штету. Када је доктор објашњавао појам разлога, навео је да је Бог Адаму дао две врсте очију, оне помоћу којих може да види видљиве ствари и телесне непријатеље, како би могао да се спаси од њих, и унутрашње око, или око разума, помоћу којег може да види духовног непријатеља, да се бори против њега, па и да га се чува. Према доктору, **разум је духовна снага помоћу које можемо да разликујемо добро и зло, добро и боље, поредећи једно са другим**. У вези са појмом разума близак је и појам савести, морала, који доктор означава као **закон разумевања**, као навику свести да разликује добро од зла.

Да ли је у конкретном случају суд стао на страну доброг или зла, да ли штити оштећеног или штетника? Другостепени суд у образложењу пресуде наводи да тужилац **нема право на накнаду по било ком основу**, што је занимљива констатација, која указује да суду и није битно да ли постоји правни основ за накнаду и који је то основ, него је једино битно да **тужилац ни у ком случају нема право на накнаду**. Нижи судови су пошли од пресуђене ствари само у односу на чл. 1. уговора од 08.06.2006. као да обавеза туженог није регулисана и у чл. 5. истог уговора, не изјашњавајући се да ли је и чл. 5. ништав и из **ког разлога**. У тражењу наводно правичног решења насталог спора, нижи судови су пошли од погрешне претпоставке да су обе уговорне стране уложиле нешто, те да се примењују правила о реституцији (како би створили привид да и тужени нешто враћа тужиоцу), иако то уопште није предмет тужбеног захтева, а када су се само узгред осврнули на накнаду по основу штете (чл. 108. ЗОО), погрешно су прочитали образложење ревизијском пресудом Прев. 58/2013 и Пзз. 1/2013 од 09.05.2013. тумачећи је да је само тужилац несавестан уговарач, те да нема право на накнаду штете. При томе нису дали било какво образложење зашто би тужилац био несавестан у погледу уговарања обавезе туженог из чл. 5. наведеног уговора, посебно имајући у виду да се у тој одредби и не спомиње монопол, те да се ради о обавези туженог која проистиче из његове надлежности. Нужно се намеће питање да ли је примена закона какву су првостепени и другостепени судови применили, таква да се може означити као примена закона са легитимним разлогом, којег је законодавац имао у виду приликом нормирања правила да **онај ко другом причини штету, дужан је да је надокнади**. Остаје нејасно због **ког разлога је суд ослободио туженог обавезе да надокнади штету и то ону коју су вештаци утврдили у поступку вештачења**.

Ово питање је посебно важно када се има у виду да је тужилац (и умешач као инвеститор), доведен у заблуду да када уложи капитал и изгради нову аутобуску станицу и нови сервисни центар, да ће тужени, као локални орган власти, у оквиру своје надлежности, а на основу претходно изгласаних измена и допуна Генералог плана града Новог Сада до 2012. регулисати аутобуски саобраћај, тако да тужилац може остваривати регистровану делатност и на основу тога остварити приход. Тужилац и умешач су веровали да су уговор закључили са кредибилном уговорном страном, која ће поштовати не само своју реч, него и потпис на уговору. Тужени није одмах по потписивању уговора одустао од извршења уговорених обавеза, са евентуалним

позивањем на ништавост чл. 1. уговора, већ је сачекао да тужилац и умешач ангажују свој новац. Када је умешач уложио свој новац и када се тужилац задужио код пословних банака, при чему је за обавезе тужиоца јемчио умешач, те када је изграђена нова аутобуска станица и нови сервисни центар, када су нови радници запослени, када су закључени уговори о заступању са најпознатијим светским фирмама, тужени се предомислио и одбио је да извршава оно што је била његова не само уговорна обавеза, већ и обавеза из измењеног и допуњеног Генералног плана града Новог Сада до 2012. При томе, тужени је знао да једину штету од тога трпе тужилац и умешач, јер сам тужени ништа није уложио. Тужени је то знао и поступао је очигледно са намером да тужиоцу и умешачу проузрокује штету. Та штета није временски ограничена на период од 1.3.2007. до 1.12.2011. о којем је правноснажно одлучено у парничном поступку који је окончан ревизијском пресудом Прев. 58/2013 и Пзз. 1/2013 од 09.05.2013. јер и након тог периода, због истог поступања туженог, тужилац и даље не може да остварује приходе које би по редовном току ствари остваривао. У том смислу се може и схватити навод из другостепене пресуде да тужиоцу не припада накнада по било ком основу, која у конкретном случају има исте правне последице као фактичко одузимање имовине тужиоца и умешача, **као посебан вид фактичке конфискације**. Да ли је то најдрастичнији облик повреде права на имовину? Ово стога, што нова аутобуска станица и нови сервисни центар, без могућности да обављају аутобуски саобраћај, постају безвредна гомила грађевинског материјала, која за тужиоца и умешача носе трошкове и онемогућавају остваривање очекиваних прихода. Да ли је то примена материјалног права са разлогом? Да ли је суд стао на страну и у заштиту оних који су угрозили имовину тужиоца и умешача?

Немогуће је говорити о разуму и моралу, а да не поменемо Аристотелово схватање морала. Аристотел (Aristotle, *Nicomachean Ethics*, trans. Reeve C. D. C, Hackett Publishing, 2014) говори да ниједна од врлина, међу којима је једна од најважнијих правичност, не настаје по природи ствари, већ се оне стварају и усавршавају обичајем (понављањем), праксом. Циљ је наћи умереност између оног што је прекомерно и оног што је мањкаво, па задовољство (ужитак) и бол треба узети као показатељ последица човекове активности у постизању циља. Због ужитка чинимо ружне ствари а због бола се уздржавамо од лепих. Имати врлину значи тежити средини, умерености. Греша се увек када се иде ка крајњостима, што је често и лакше него постићи врлину, која се проналази тражењем средине. Људи су добри само на један начин, а греша се на много начина. Дакле, врлина је стање које се постиже избором (одлуком) коју бу са разлогом одредио разуман човек оног што је средина између два порока. Пошто се врлина односи на осећања и поступке, с тим да су они који су вољни за похвалу и осуду, док су невољни за опрост или за жаљење, битно је разликовати вољне и невољне поступке, а та разлика користи и законодавцу приликом прописивања шта ће наградити а шта казнити. Аристотел изједначава могућност избора са одговорношћу за стање које је у моћи оног који има избор. Правичност подразумева оно стање које припрема да се чине правична дела, да се понаша правично и да се жели остваривање правде. **Неправичан је онај ко поступа супротно закону, ко је похлепан и неједнак** (у примени закона), а правичан онај ко поступа у складу са законом и ко је једнак (у примени закона). У правичности је садржана сва врлина „*in justice is all virtue summed*“. Сумирајући обимно Аристотелово схватање о моралу, могло би се рећи да је то навика коју разуман човек треба да практикује у циљу разликовања доброг и зла, ради достизања највиших врлина, међу којима је свакако правда и правичност. При томе, треба знати да се избор врши вољно, водећи се циљем да се оствари задовољство (и срећа), а да се избегне или ублажи бол и патња.

Сличне ставове износи и Цереми Бентам крајем 18. века – (Jeremy Bentham, *A Fragment of government, An Examination of what is delivered on the subject of government in general in the Introduction to Sir William Blackstone's Commentaries: With a preface in which is given a critique on the work at large*, London, 1776, Jeremy Bentham, *An Introduction to the principles of morals and legislation*, Oxford at

the Clarendon Press, 1789), који сматра да интерес друштва је оно што се другим речима назива морал, а он је у суштини збир интереса чланова који чине друштво. Бентам наводи и шта сматра задовољство (*pleasure*) и бол (*pain*), тако што их посматра у супротностима, па као задовољство сматра све оно што ствара корист, предност, задовољство, доброту или срећу, одн. што спречава да се деси неподоштина, бол, зло или несрећа за онога чији интереси се посматрају, што се уједно сматра и болом.

По схватању умешача, постоји посебна обавеза највише судске инстанце да води рачуна какав ће утицај имати тумачење и примена материјалног права на јавни морал друштва, тим пре што се ревизијски суд у ранијој пресуди позвао на ништавост чл. 1. уговора од 08.05.2006. не само због противности јавном поретку и принудним прописима, већ и због јавног морала. Овај предмет је постао предмет интересовања Агенције за борбу против корупције, која је од Врховног касационог суда тражила разјашњење под којим околностима је донета пресуда Прев. 58/2013, Пзз 1/2013 од 09.05.2013. и која према сазнањима тужиоца и сада има изражен интерес за законито окончање овог парничног предмета, Савета за борбу против корупције који је оценио да је случај приватизације АТП Војводина а.д. једини случај приватизације код којег је оштећен инвеститор а не држава, Европског парламента (резолуција од 31.01.2017), који је посветио посебну пажњу овом предмету, као јединственом у целој Источној и Јужној Европи, али и као предмет по којем се мери напредак Републике Србије у вези поглавља 23 (правосуђе и основна права). У вези спорног односа изјашњавао се писмом у име председника САД Доналда Трампа - Његова екселенција амерички амбасадор у Републици Србији Кајл Скот (у априлу 2017). Овај спор је био предмет интересовања домаће и стране јавности, о чему сведоче бројни написи у новинама и телевизијске емисије. Због тога, је извесно да ће правни став ревизијског суда бити од посебног интереса за ширу домаћу и инострану јавност. Ово посебно након писма Делегације Европске Уније упућене умешачу од 14.10.2019. које достављамо у прилогу (и у овереном преводу).

Нижестепени судови су избегли да се изјасне о одредбама материјалног права на које се умешач позвао током првостепеног поступка и у жалби, које указују да тужилац има право на накнаду штете, и на тај начин су пропустили да практикују примену врлине о којој је Аристотел писао у Никомаховој етици. Такав избор нижестепених судова није случајан, јер је умешач у току поступка тражио и указивао на одредбе закона, као и на правни став Врховног касационог суда о томе да тужилац има право на накнаду штете, а да је једино спорно питање да ли тужени мора платити укупну штету или само половину износа. Избор нижих судова да се изричито не изјасне о наводима умешача, може се тумачити као страх судова да примене јасну материјалноправну одредбу о обавези накнаде штете, када се као штетник јавља тужени као орган власти. Аристотел каже да је неправичан онај који поступа супротно закону и који поступа неједнако, а умешач додаје да је посебно неправичан онај који разлог непоступања по закону налази у околности да је тужени локални орган власти. Да судови не би навели прави разлог непоступања по закону, у образложењу су користили правне конструкције (нпр. „о исцрпљивању права на накнаду“, о непостојању права на будућу штету) које ни закон, ни правна теорија, ни судска пракса не познају

Српска правна мисао се још почетком 20. века преко једног од најугледнијих правних теоретичара изјаснила да правни ставови судија имају значајан утицај на јавни морал (проф. Живојин Периф: *Утицај судије на јавни морал*“, посебно издање Државне штампарије Краљевине Југославије, Београд, 1907). Проф. Периф је указао на улогу суда у примени и тумачењу нејасних законских одредби и променљиво схватање друштва о моралу кроз време, те о утицају судова у вршењу судијске функције на јавни морал (скоро седамдесет година касније је Роналд Дворкин писао о сличној улози суда у тумачењу нејасних одредби – Ronald Dworkin, *Hard cases*, Harvard Law Review, Vol. 88, No. 6 Apr., 1975) Међутим, сматрамо да је још

значајнији утицај судија на јавни морал у тумачењу јасних законских норми и њиховом доследном примењивању. Судови имају посебну обавезу да приликом примене материјалног права воде рачуна како ће таква примена права утицати на јавни морал друштва, посебно када се тужиоцу ускраћује право које му по закону припада.

Тужени је уговором преузео обавезу да регулише аутобуски саобраћај и омогући пословање тужиоцу. Уговор је закон за уговорне стране. На поштовању уговорне обавезе почива не само правна сигурност уговорних страна, већ и читав правни поредак, који прави разлику између права и хаоса у друштву. То се сликовито може приказати на следећи начин:

Суд бира један од ова два пута.

Правна теорија је скоро јединствена да се уговор заснива на моралној обавези да се преузета обавеза испуни (Aristotle, *Nicomachean Ethics*, trans. Reeve C. D. C, Hackett Publishing, 2014, St. Thomas Aquinas, *The Summa Theologica*, part II, London, 1922, Grotius H, *Rights of war and peace. books 1-3* (3 Vol. Set), Book III, Liberty Fund Inc. 2005, Gordley J, *The Philosophical origins of modern contract doctrine*, Clarendon Press, 2011, David Hume, *A Treatise of Human Nature*, LA. ed. Selby-Bigge, Oxford: The Clarendon Press, 1960 (reprinted from 1888.), Kant I, *The Philosophy of law, An Exposition of fundamental principles of jurisprudence, and the science of right*, Edinburgh, 1887, Kant I, *Practical philosophy*, Cambridge University Press, 1999, Cohen M.R, *The Basis of contract*, Harvard Law Riview, vol. 46, 1933, Raz, J. *Promises and obligations*, Law, morality and society, Hacker P.M.S. & J. Raz ed. Oxford University Press, 1977, Raz J, *Voluntary obligations and normative powers*, Normativity and norms, Critical perspectives on Kelsenian themes, ed. Paulson S.L, Paulson B.L, Oxford University Press, 1988, Raz J, *Is there a reason to keep a promise*, ed. Klass G, Letsas G, Saprai P, Oxford University Press, 2014, Fried C, *Contract as promise, A Theory of contractual obligation*, Harvard University Press, 1981, Fried C, *Contract as promise, thirty years on*, Suffolk University Law Review, Vol. 45, 2012, Scanlon T.M, *What we owe to each other*, The Belknap Presss, Harvard University Press, 2000, Scanlon T.M, *Promises and contracts, The Theory of contract law, new essays*, ed. Benson P, Cambridge University Press, 2001, Gordley J, *The Moral foundation of private law*, The American Journal of Jurisprudence, Vol. 47, 2002, Penner J.E, *Voluntary obligations and the scope of the law of contract*, Legal Theory, Vol. 2. 1996, Bix B.H, *Theories of contract law and enforcing promissory morality: comments on Charles Fried*, Suffolk University Law Review, Vol. 45, 2012, Searle J.R, *Speech acts, An Essay in the philosophy of language*, Cambridge University Press, 2011, превод на српски види Serl Đž, *Govorni činovi, Ogled iz filozofije jezika*, prevod Đukić M, Nolit, Beograd, 1991, Goetz C.J, Scott R.E, *Enforcing promises: An Examination of the basis of contract*, The Yale Law Journal, Vol. 89, 1980, Coleman J.L, *Risks and wrongs*, Cambridge University Press 1992.

Ако суд стане на становиште да тужени, нарочито када је власт, ни у ком случају нема обавезу да плати накнаду када не изврши уговорено, каква је то морална порука?

Првостепени и другостепени судови су дали своје виђење права тужиоца на накнаду (по било ком основу). Остаје да се сада о томе изјасни Врховни касациони суд. Пропусти у примени материјалног права нижестепених судова се могу исправити, јер је ревизијски суд највиша судска инстанца која има право и обавезу контроле законитости судских пресуда нижих судова. У том смислу је једноставан одговор ко контролише контролора у судској грани власти.¹

Умешач не очекује да суд коментарише сваки теоријски став који је умешач навео у прилог основаности ревизије, али очекује да се изјасни о свакој законској одредби на коју се умешач позвао у ревизији, на начин који је теоријски оправдан и потврђен у судској пракси. Умешач очекује да суд прихвати одговорност да правилно примени материјално право у конкретном случају, и покаже да разуме од каквој значаја је правилна примена материјалног права на правни поредак и јавни морал друштва. Такво поступање се највише памти и на основу тога највиша судска инстанца најбоље гради свој ауторитет у правничкој јавности.

До сада су се судови понашали као да умешач, било у првостепеном поступку било у поступку по жалби, није изнео ниједан од правних разлога за основаност потраживања, одн. као да се није позвао ни на једну одредбу материјалног права. Судови су имали унапред спремно образложење, па се тако образложење пресуде Привредног апелационог суда 5 Пж. 1102/2019 од 16.5.2019. (против које је умешач изјавио ревизију и која се води под посл. бр. Прев. 1980/2019) практично не разликује од образложења пресуде Привредног апелационог суда 2. Пж. 2658/2018 од 12.09.2019, која се овом ревизијом побија. Између тужиоца и туженог, суштински по истом основу накнаде штете сада су у току два ревизијска поступка, један под посл. бр. Прев. 1980/2019 и сада други. Разлика између ова два парнична предмета је само у погледу временског периода за који се тражи накнада штете, те је у том смислу, неопходно да Врховни касациони суд у оба ревизијска предмета има исти правни став. Поред тога, умешач истиче да се питање накнаде штете због одбијања туженог да регулише аутобуски саобраћај у Новом Саду расправља и у парничном предмету који се води по тужби овде умешача против туженог. За разлику од парница у којима се као тужилац јавља АТП „Војводина“ а.д. Нови Сад у стечају, где је правни основ за накнаду штете уговорна одговорност туженог за неизвршење онавезе из чл. 5. уговора од 08.05.2006. у парничном предмету који се сада расправља по ревизији пред Врховним касационим судом под посл. бр. Рев. 519/2019, где је Илија Девих тужилац, основ за накнаду штете је вануговорна, деликтна, одговорност туженог. У том парничном предмету Илија Девих има штету као инвеститор, чија је инвестиција, као облик његове имовине, обезвређена услед поступања туженог. Због свега наведеног, умешач предлаже да се правни ставови Врховног касационог суда у сва три ревизијска предмета ускладе, одн. да се пре доношења ревизијских одлука, сва спорна правна питања расправе на грађанском одељењу, ради доношења усклађеног правног става по питању права на накнаду штете тужилаца.

¹ Израз ко контролише контролора потиче од римског сатиричара Јувеналиса из шесте сатире „*noui consilia et ueteres quaesumtque monetis amici, 'pone seram, cohibe'. Sed quis custodiet ipsos custodies...*“, што у слободном преводу гласи: „чуо сам, шта си ми давно саветовао стари пријатељу. „Вежи је каштем, стави је под контролу“. Али ко је тај ко ће надирати контролора?“ Више види D. Iunii Iuvenalis Satirae with literal english prose translation and notes, Delaware Lewis J, Vol. 1, Macmillan, New York, 1882, 81, а за немачку верзију Juvenal Satiren, Lateinisch – deutsch, Herausgegeben, übersetzt und mit Anmerkungen versehen von Adamietz J, Artemis & Winkler, München, 1993, 114. Израз „*quis custodiet ipsos custodies*“ надживео је аутора и користи се да би се пре свега расправило питање одговорности највиших органа власти у поступању.

На крају, умешач износи досадашњи утисак да се однос судова према правним ставовима умешача, одн. тужиоца, када он има процесну функцију тужиоца, може описати стиховима првог рефрена песме „Ветром однето“ из 1963, добитника Нобелове награде за књижевност 2017. – Боба Дилана:²

„Колико дуго човек мора да лута,
пре него што га назовеш човеком,
колико птица мора прелетити мора,
пре него што заспе у песку?
Колико пута морају летети топовска ђулад
пре него што буду заувек забрањена,
Одговор је, мој пријатељу, ветар однео,
Ветар је однео све.“

Колико пута умешач мора поставити питања у вези права на накнаду штете, о којима се суд неће изјаснити?

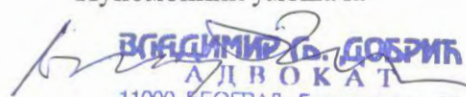
Да ли ће умешач проћи исто као слуга Јернеј у Цанкаревој новели (Иван Цанкар, Слуга Јернеј и његово право, приповетке, Просвета, Београд, 1977), када је питао за остваривање свог права. Јернејевим, како их Цанкар назива гробарима, није било доста што је горео Јернејев дом, већ су и самог Јернеја бацили у ватру. Да ли је мало што је умешач, у току борбе за остваривање својих права већ два пута притваран, кад год је тражио да суд пружи исту и једнаку правну заштиту, ону која по закону припада сваком ко је оштећен? Да ли је могуће да тужилац и умешач буду одбијени у захтеву за накнаду штете, а да суд за то није дао образложење које се заснива на правилима правне струке? Каква ће бити савест онима ко су стали у заштиту отимања имовине слуге Илије?

***

Умешач предлаже да суд усвоји ревизију.

Београд, 16.10.2019. г.

Пуномоћник умешача

ВЛАДИМИР Ђ. ДОБРИН
АДВОКАТ
11000 БЕОГРАД, Бирчанинова 15
Телефон: (011) 2687-514
Моб: 064 1153-999

² *Blowin' in the Wind*

How many roads must a man walk down
Before you call him a man?
Yes, 'n' how many seas must a white dove sail
Before she sleeps in the sand?
Yes, 'n' how many times must the cannon balls fly
Before they're forever banned?
The answer, my friend, is blowin' in the wind,
The answer is blowin' in the wind.

EUROPEAN UNION
DELEGATION TO THE REPUBLIC OF SERBIA

The Head of Political Section

Belgrade, 14 October 2019

Ilija Dević, investor of ATP Vojvodina
Mrs. Andjelka Dević
e-mail: andjelkadevicbg@gmail.com

Dear Mr. and Mrs. Dević,

Thank you for an insightful meeting, in which you have informed us of your present situation and the problems you have encountered related to the privatisation of ATP Vojvodina and on your efforts for protecting your rights.

The Delegation of the European Union is closely following the progress in the accession process of Serbia to the European Union, and in particular with respect to the rule of law and protection of human rights. As a result, the official documents of the European Commission, like the 2019 Annual Report on Serbia (of 29 May), provide an assessment on the situation in the rule of law area and functioning of the judiciary.

In reply to your specific request, let me recall that the Delegation of the European Union does not have a mandate or authority to intervene in individual cases. However I understand that you are considering the possibility of bringing your case to the European Court for Human Rights. This is the key institution for protection of the rights of the citizens not only in the EU Member States, but also in Serbia. The case-law developed in this Court is setting the standards in the area of fundamentals rights and which are also considered binding. It is therefore the highest relevant authority to turn to in your specific case.

I take this opportunity to thank you for providing us with the information that will also be useful for us in the context of monitoring and assessing the realities in Serbia in the context of the fundamental areas of rule of law and respect of human rights in Serbia.

Best regards,

Noora HÄYRINEN
Head of Political Section

OVEREN PREVOD SA ENGLESKOG JEZIKA

EVROPSKA UNIJA

DELEGACIJA U REPUBLICI SRBIJI

Rukovodilac političkog odeljenja

Beograd, 14.oktobar 2019.godine

Ilija Dević, investitor ATP Vojvodina

G-da Anđelka Dević

e-mail: andjelskdevic@gmail.com

Poštovani gospodine i gospodo Dević,

Hvala vam za sveobuhvatan sastanak u kojem ste nas obavestili o vašoj trenutnoj situaciji i problemima sa kojima se suočavate u vezi sa privatizacijom ATP Vojvodina kao i o vašim naporima da zaštitite svoja prava.

Delegacija Evropske unije pomno prati napredak u procesu pristupanja Srbije Evropskoj uniji, naročito u vezi sa vladavinom prava i zaštitom ljudskih prava. Kao rezultat toga, zvanična dokumenta Evropske komisije, kao što je to npr. godišnji izveštaj za 2019.godinu, daju ocenu situacije koja se tiče oblasti vladavine prava i funkcionisanja pravosuđa.

Kao odgovor na vaš specifičan zahtev, dozvolite mi da vas podsetim da Delegacija Evropske unije nema mandat nit ovlašćenje da intervenišu u pojedinačnim slučajevima. Međutim, ja razumem da vi razmatrate mogućnost iznošenja vašeg slučaja pred Evropski sud za ljudska prava. To je ključna institucija za zaštitu prava građana ne samo onih iz zemalja članica Evropske unije, već i iz Srbije. Sudska praksa koja je razvijena u ovom Sudu postavlja standarde u oblasti fundamentalnih prava kao i onih koja se smatraju povezanim sa njima. Zbog toga je to najrelevantniji nivo kojem se možete obratiti u vašem konkretnom slučaju.

Ovom prilikom želim da vam se zahvalim što ste nam dali informacije koje će za nas takođe biti korisne u kontekstu monitoringa i procene stvarnog stanja u Srbiji u oblasti fundamentalne vladavine prava i poštovanja ljudskih prava u Srbiji.

Srdačan pozdrav,

Noora Hayrinen, svr

Rukovodilac političkog odeljenja

- KRAJ PREVODA -

Beograd, 15.10.2019

Potvrđujem da je ovaj prevod u potpunosti veran svom originalu sastavljenom na engleskom jeziku.

JASNA PAŠIĆ – Ovlašćeni sudski prevodilac za engleski jezik / Beograd - Imenovana od strane Ministarstva pravde Republike Srbije, Rešenjem broj 74-02-66/91-03 od 5. juna 1991

Република Србија
ПРИВРЕДНИ АПЕЛАЦИОНИ СУД
2 Пж 2658/18
12.09.2019. године
Београд

ПРИВРЕДНИ СУД У НОВОМ САДУ	
Предато лично, поштом препоручено	Рно _____
обично дана _____	Примерака _____ прилога _____
ПРИМЉЕНО 19. 09. 2019	
Таксирано са _____ дин. Без таксе	Мањак таксе од _____ динара
Број _____ 201 _____	Петпис _____
Време: _____	

У ИМЕ НАРОДА

ПРИВРЕДНИ АПЕЛАЦИОНИ СУД, у већу састављеном од судије Горана Савића, председника већа, судије Вере Тешић и судије Бранке Жерајић, чланова већа, у правној ствари тужиоца АТП „ВОЈВОДИНА“ ад из Новог Сада, Пут новосадског партизанског одреда бр. 1а, кога заступа пуномоћник Драгомир Зјалић, адвокат из Новог Сада, против туженог ГРАД НОВИ САД, кога заступа Правобранилаштво града Новог Сада, Ул. Жарка Зрењанина бр. 2 и умешача на страни тужиоца Илије Девића из Београда, Ул. Виле Равијојле бр. 9, кога заступа пуномоћник Владимир Добрић, адвокат из Београда, ради накнаде штете, вредност предмета спора 3.515.083.232,00 динара, одлучујући о жалбама тужиоца и умешача изјављеним против пресуде Привредног суда у Новом Саду П 191/2016 од 23.01.2018. године, у седници већа одржаној дана 12.09.2019. године, донео је

ПРЕСУДУ

I ОДБИЈА СЕ жалба тужиоца и умешача као неоснована и **ПОТВРЂУЈЕ** пресуда Привредног суда у Новом Саду П 191/2016 од 23.01.2018. године.

II ОДБИЈА СЕ захтев тужиоца и умешача за надокнаду трошкова другостепеног поступка.

Образложење

Побијаном пресудом у ставу I изреке одбијен је тужбени захтев тужиоца за исплату износа од 3.515.083.232,00 динара са законском затезном каматом почев од 01.06.2016. године до исплате. У ставу II обавезан је тужилац да туженом исплати износ од 1.338.674,00 динара на име трошкова парничног поступка, док је у ставу III изреке одбијен приговор пресуђене ствари који је изјавио тужени.

Против наведене пресуде тужилац и умешач су изјавили жалбу због погрешно и непотпуно утврђеног чињеничног стања, битне повреде правила парничног поступка, погрешне примене материјалног права и погрешне одлуке о трошковима поступка. Истакли су да је првостепени суд своју одлуку засновао на одлуци Врховног касационог суда, при чему правно схватање из одлуке ВКС-а не може бити одлучујућа околност за доношење побијане пресуде. Предложили су да другостепени суд побијану пресуду преиначи у усвоји тужбени захтев или да исту укине и предмет врати на поновно суђење. Трошкове другостепеног поступка су тражили.

Тужени је у одговору на жалбу оспорио све жалбене наводе па је предложио да се жалбе тужиоца и умешача одбију као неосноване и потврди првостепена пресуда.

Испитујући законитост и правилност ожалбене пресуде, применом чл. 386. Закона о парничном поступку, Привредни апелациони суд налази да жалбе тужиоца и умешача нису основане.

У поступку доношења првостепене пресуде нису учињене битне повреде одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. Закона о парничном поступку на које овај суд, као другостепени, пази по службеној дужности, нити је побијана одлука захваћена битном повредом одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 12. Закона о парничном поступку јер је изрека пресуде разумљива, за исту су дати јасни и образложени разлози који нису у супротности са стањем у списима.

Предмет тужбеног захтева је накнада штете због неизвршења уговорне обавезе, и то у износу од 635.357.184,00 динара због изгубљене добити из пословања саме аутобуске станице, за период од 01.03.2013. године до 31.10.2015. године. Даље, тужилац тужбеним захтевом тражи и исплату износа од 2.879.726.048,00 динара на име накнаде изгубљене добити по основу престанка превоза путника у међумесном и међународном саобраћају, престанку рада сервисног центра и престанку заступништва у продаји аутобуса марке „Evobus“, „Setra“ и „Mercedes“ за период од 01.03.2013. године до 31.10.2015. године.

Према чињеничном стању утврђеним од стране првостепеног суда, парничне странке су у складу са решењима садржаним у Генералном плану Града Новог Сада до 2021. године, закључили Уговор од 08.05.2006. године. Наведеним уговором парничне странке су регулисале међусобна права и обавезе у погледу обезбеђивања нове међумесне аутобуске станице у објекту који ће градити тужилац на локацији која је предвиђена Генералним планом града Новог Сада. На тај начин створили би се услови за измештање приградског терминала са „Рибље пијаце“ на локацију садашње међумесне аутобуске станице на нову локацију, а у складу са Генералним планом. Наведеним уговором тужилац се обавезао да као инвеститор изгради сопственим средствима објекат за нову међумесну аутобуску станицу на простору радне зоне „Север II“ у Новом Саду, те да обезбеди услове за пријем и отпрему аутобуса у међумесном саобраћају по међународним стандардима. Тужени се обавезао да ће након што тужилац добије употребну дозволу за новоизграђени објекат, регулисати аутобуски саобраћај, као и да ће трасе линија у градском и приградском саобраћају и аутобуска стајалишта уредити у складу са новом локацијом. Поводом наведеног уговорног односа, странке су водиле спор пред Привредним судом у Новом Саду који је окончан пресудом П број 4597/2010 од 06.04.2012. године, потврђена пресудом Привредног апелационог суда Пж 6028/2012 од 31.03.2013. године, којом је обавезан овде тужени да овде тужиоцу плати износ од 1.333.914.000,00 динара са законском затезном каматом почев од 20.12.2011. године до исплате и трошкове парничног поступка од 954.000,00 динара, те да плати умешачу износ од 936.500,00 динара на име трошкова парничног поступка. Одбачена је тужба тужиоца у делу којим је тражио да се тужени обавезе да убудуће од 01.12.2011. године па док за то постоје законски услови плаћа накнаду штете у месечном износу од 23.402.000,00 динара, најкасније до петог у месецу за претходни месец са законском затезном каматом од доспећа сваке месечне рате до коначне исплате. Констатовано је да је тужба повучена за износ од 2.052.542.925,00 динара са законском затезном каматом почев од 03.07.2007. године до исплате, износ од 493.876.975,00 динара са законском затезном каматом почев од 03.07.2007. године до исплате, износ од 91.268.000,00 динара са законском затезном каматом почев од 03.07.2007. године, износ од 142.236.568,00 динара са законском затезном каматом почев од 03.07.2007. године до исплате. Одбијен је захтев тужиоца

да му се досуди законска затезна камата на трошкове парничног поступка почев од 06.04.2012. године до исплате и одбијен је захтев умешача да му се досуди законска затезна камата на трошкове парничног поступка почев од 06.04.2012. године до исплате

Пресудом Врховног касационог суда Прев. 58/2003 од 09.05.2013. године преиначена је пресуда Привредног суда у Новом Саду П број 4597/2010 од 06.04.2012. године исправљена решењем истог суда П број 4597/2010 од 10.05.2012. године и пресуда Привредног апелационог суда пословни број Пж 6028/2012 од 31.01.2013. године, у делу у коме је тужени обавезан да тужиоцу исплати новчани износ од 1.026.114.000,00 динара са каматом по стопи из закона почев од 20.12.2011. године до исплате и парничне трошкове у износу од 954.000,00 динара и у делу у коме је тужени обавезан да плати умешачу трошкове првостепеног поступка у износу од 936.500,00 динара и трошкове одговора на жалбу у износу од 75.000,00 динара, па је пресуђено да се одбија као неоснован захтев за исплату новчаног износа од 1.026.114.000,00 динара са каматом по стопи из закона почев од 20.12.2011. године до исплате. Одређено је да свака странка сноси своје трошкове поступка, а у преосталом делу је ревизија туженог одбијена као неоснована.

Полазећи од образложења Врховног касационог суда из пресуде Прев. 58/2003 од 09.05.2013. године, првостепени суд је на основу утврђеног чињеничног стања закључио да је тужилац своје право на накнаду штете исцрпео за период од 01.03.2007. године па до 01.12.2011. године, те да је за период после тога тужбени захтев неоснован јер се не могу остваривати будућа права заснована на несавесности и недозвољеном уговарању (ништавој уговорној обавези), те да се захтев не може ослањати на уговорни однос чија је одредба уговора била ништава. У том смислу првостепени суд је образложио да је у ревизијској одлуци утврђено да су обе уговорне стране знале за ништавост уговора и да су биле намерне за закључење таквог уговора у циљу омогућавања монополног положаја тужиоцу. Тужилац и тужени су несавесни зато што су знали да уговарају нешто што је недопуштено, а то је монополски положај тужиоца, уговарањем да ће забранити (онемогућити) пружање станичних услуга аутобуској станици на Булевару Јаше Томића бр. 6, корисника "ЈГСП" и омогућити тужиоцу да у целости преузме дотадашњу станичну делатност јавног предузећа у међумесном и међународном саобраћају. Пошто је циљ уговора противан принудним прописима, јавном поретку и добрим обичајима, то је уговор ништав у делу уговорне обавезе туженог. Стога првостепени суд закључује да последице неизвршења уговора од стране туженог у смислу настанка штете у виду измакле користи за тужиоца, морају да снесу обе уговорне стране. Првостепени суд се у том делу позвао на напред наведену одлуку Врховног касационог суда из које произлази да је одлучено да се тужиоцу као несавесној уговорној страни досуди штета која је досуђена ревизијском одлуком само у временском периоду од 57 месеци (01.03.2007. – 01.12.2011. године), што подразумева да се то право исцрпљује за период после тога. Из наведених разлога првостепени суд је одбио тужбени захтев који се односи на период 01.03.2013. – 31.10.2015. године, јер се штета не може остваривати у будућности из ништаве уговорне одредбе, имајући у виду да нико не може остваривати будућа права заснована на несавесности и недозвољеном уговарању (ништавој уговорној одредби).

Такође, првостепени суд је стао на становиште да није основан приговор застарелости утуженог потраживања јер није протекао рок од 3 године из члана 376. став 1. Закона о облигационим односима, рачунајући од 09.05.2013. године када је донета одлука ВКС-а, па до 19.02.2016. године када је тужилац поднео тужбу. Првостепени суд је одбио и приговор пресуђене ствари који је изјавио тужени јер не постоји идентитет тужбеног захтева у парници која се води пред Привредним судом у

Новом Саду водила под бројем П 4597/2010 и парнице П 191/16, па је зато првостепени суд применом члана 316. став 2 Закона о парничном поступку одбио приговор пресуђене ствари.

Привредни апелациони суд налази да је првостепени суд правилно одлучио када је одбио тужбени захтев.

Наиме, тужилац свој тужбени захтев заснива на неизвршењу одредбе уговора за коју је утврђено да је ништава правноснажном судском одлуком, пресудом Привредног суда у Новом Саду П број 287/2013. Чланом 104. Закона о облигационим односима је прописано да је, у случају ништавости уговора, свака уговорна страна дужна да врати другој све оно што је примила по основу таквог уговора, а ако то није могуће, или ако се природа оног што је испуњено противи враћању, има се дати одговарајућа накнада у новцу, према ценама у време доношења судске одлуке, уколико закон што друго не одређује. Ако је уговор ништав због тога што је по својој садржини или циљу противан принудним прописима, јавном поретку или добрим обичајима, суд може одбити, у целини или делимично, захтев несавесне стране за враћање оног што је другој страни дала, а може одлучити да друга страна оно што је примила по основу забрањеног уговора преда општини на чијој територији она има седиште, односно пребивалиште или боравиште, те да ће приликом одлучивања суд водити рачуна о савесности једне, односно обеју страна, о значају угроженог добра или интереса, као и о моралним схватањима. Из наведеног произилази да, у конкретном случају, последица утврђивања ништавости уговорне одредбе због чијег неизвршења тужилац тражи накнаду штете, није накнада штете већ враћање свакој уговорној страни оно што је примила по основу таквог уговора, те да реституција коју предвиђа горе цитирани члан 104. Закона о облигационим односима значи успостављање у имовини обе стране, стања које је било пре закључења ништавог уговора. Ово право се не остварује по правилима о накнади штете или стицања без основа, већ се приликом одмеравања накнаде, осим цена важећих у време доношења пресуде, цени и степен савесности обеју страна, значај угроженог добра или интереса, као и морална схватања. Тачно је да се осим повраћаја у пређашње стање, као правна последица ништавости уговора може појавити и накнада штете, јер закључењем ништавог уговора једна страна може претрпети штету услед неизвршења уговорних обавеза, те, у смислу члана 108. Закона о облигационим односима, накнаду штете може тражити само савесна страна, тј. она која није знала, нити је према околностима могла знати за ништавост. Међутим, у конкретном случају је све ово већ било предмет разматрања у парници која је вођена пред Привредним судом у Новом Саду П број 4597/2010 у којој је тужиоцу досуђена накнада у износу од 307.800.000,00 динара. На овај начин је код тужиоца успостављено стање које је било пре закључења уговора, те по основу наведеног не може даље основано да захтева било какву накнаду.

Неосновани су жалбени наводи да првостепени суд није ценио правну ваљаност предметног уговора, односно питање његове ништавости већ се позвао на образложење ревизијске одлуке Врховног касационог суда у којој о ништавости није одлучено изреком већ је о истом решавано као о претходном правном питању. Ово из разлога што је ништавост уговорне одредбе ради чијег неизвршења се тражи накнада штете, правноснажно утврђена пресудом Привредног суда у Новом Саду П број 287/13, те исто утврђење делује према свима. Поред тога, наводи којима умешач и тужилац оспоравају пресуду Врховног касационог суда Прев 58/2013 су недозвољени и нису од утицаја на другачију одлуку овог суда. Такође, нису од утицаја на другачију одлуку ни наводи жалилаца којима се оспорава оцена налаза и мишљења вештака с обзиром да тужилац није доказао постојање права, односно основа.

Правилно је првостепени суд одлучио када је одбио приговор пресуђене ствари, за шта је дао јасне и образложене разлоге које прихвата и овај суд као другостепени.

Одлука о трошковима је донета правилном применом члана 153. и члана 163. Закона о парничном поступку.

Из напред наведених разлога, Привредни апелациони суд је применом члана 390. Закона о парничном поступку, донео одлуку као у ставу I изреке.

Како тужилац и умешач нису успели са жалбом, то им не припадају трошкови другостепеног поступка па је Привредни апелациони суд применом члана 153. и члана 165. Закона о парничном поступку донео одлуку као у ставу II изреке.

BT/MC/BM

ПРЕДСЕДНИК ВЕЋА-СУДИЈА
Горан Савић, с.р.

За тачност отправка

